

PROGRAMA
pentru
EVALUAREA NAȚIONALĂ PENTRU ABSOLVENȚII CLASEI a VIII-a

DISCIPLINA
LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ
pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară

București, 2022

PROGRAMA DE EXAMEN PENTRU DISCIPLINA

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Prezenta programă este realizată în conformitate cu prevederile din *Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară, clasele a V-a – a VIII-a*, aprobată prin OMEN nr. 3393/28.02.2017.

Variantele de subiecte pentru *Evaluarea Națională pentru absolvenții clasei a VIII-a* evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru orice modalitate corectă de rezolvare a cerințelor.

Etapile intermediare ale formării competențelor specifice pe care le conține programa de evaluare și detalierea conținuturilor sunt prezentate în programa școlară în vigoare.

În evaluarea competențelor și a conținuturilor se vor urmări permanent aspectele normative ortografice, ortoepice, morfologice și de punctuație, utilizându-se constant *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române* (Editura Univers Enciclopedic Gold, ediția a III-a revăzută și adăugită, 2021 – DOOM3), *Dicționarul explicativ al limbii române* etc. .

Competențe generale și competențe specifice

- 1. Receptarea textului scris de diverse tipuri**
 - 1.1. Identificarea informațiilor esențiale și de detaliu din texte continue/discontinue/multimodale
 - 1.2. Corelarea informațiilor explicite și implicite dintr-unul sau mai multe texte continue/discontinue/ multimodale
 - 1.3. Identificarea temei și a ideilor principale și secundare din texte continue/discontinue/multimodale, prin punerea în relație a diverselor părți ale textului
 - 1.4. Recunoașterea structurilor logice în care sunt organizate informațiile într-unul sau mai multe texte continue/discontinue/multimodale
 - 1.5. Compararea a cel puțin două texte sub aspectul temei, al ideilor și al structurii
 - 1.6. Distingerea sensului unor cuvinte/sintagme, prin raportare la tema textului citit sau la context
 - 1.7. Recunoașterea modificării sensului unor cuvinte și sintagme, pe baza relației dintre diverse coduri de comunicare
 - 1.8. Identificarea corectitudinii grafice, lexico-semantică, morfo-sintactice și de punctuație, în texte continue/discontinue/multimodale
 - 1.9. Recunoașterea particularităților grafice, lexico-semantică, morfosintactice și de punctuație în comunicarea artistică/nonartistică
 - 1.10. Compararea a cel puțin două texte sub aspectul tipurilor de comunicare artistică/nonartistică
 - 1.11. Compararea informațiilor și a structurilor logice dintr-unul sau mai multe texte continue/discontinue/multimodale, pentru exprimarea unui punct de vedere personal
- 2. Redactarea textului scris de diverse tipuri**
 - 2.1. Redactarea unui text pe baza structurii narative, descriptive, explicative, adecvate unei situații de comunicare
 - 2.2. Redactarea unui răspuns personal și/sau creativ pe baza unor texte, pe teme diverse, care actualizează tipuri de comunicare artistică/nonartistică
 - 2.3. Corelarea achizițiilor lexico-semantică cu structurile morfo-sintactice ale limbii române, în elaborarea de texte narative, descriptive, explicative
 - 2.4. Utilizarea achizițiilor metalingvistice în exprimarea nuanțată, în redactarea unor texte care actualizează tipuri de comunicare artistică/nonartistică
 - 2.5. Compararea răspunsurilor și a punctelor de vedere exprimate, pe teme diverse, care actualizează tipuri de comunicare artistică/nonartistică
 - 2.6. Argumentarea punctului de vedere pe texte/teme, care actualizează tipuri de comunicare artistică/nonartistică
 - 2.7. Manifestarea unei preocupări pentru originalitate și etica redactării
- 3. Manifestarea sensibilității multi- și interculturale, prin valorile promovate în contexte culturale și sociale diverse**
 - 3.1. Identificarea valorilor promovate în cultura română, maternă și universală
 - 3.2. Manifestarea interesului față de limba română, ca limbă națională
 - 3.3. Recunoașterea multilingvismului în contexte socioculturale diverse
 - 3.4. Exprimarea unei atitudini pozitive față de diversitatea lingvistică și culturală, față de valorile promovate în contexte culturale și sociale diverse

Conținuturi

Teme:

- **Eu și universul meu familiar** – Identitate personală. Jocuri și jucării. Valorile mele
- **Eu și lumea din jurul meu** – Familia. Timpul liber. Valorile mele, valorile celorlalți
- **Orizonturile lumii și ale cunoașterii** – Tradiții și obiceiuri. Călătorii/aventură. Valori și atitudini în diverse culturi
- **Reflecții asupra lumii** – Microunivers și macrounivers. Spațiu și timp. Simț civic, responsabilitate, etică

Lectură

- Discursul narativ și comunicarea narativă: narativul literar (discurs narativ) – autor, narator, personaj, acțiune, etapele acțiunii; indici spațio-temporali – unde și când se desfășoară acțiunea; narațiunea la persoana a III-a și la persoana I; personajul, mijloace de caracterizare; figuri de stil (personificarea, enumerația, repetiția, antiteza, comparația, ~~aplicativ: construcția textului – compoziția textului (părți, capitole); raport incipit – final; discursul narativ și semnificațiile acestuia; narativul nonliterar (comunicare narativă); narativul ficțional (literar și nonliterar): narațiunea care combină textul și imaginea (banda desenată); narativul nonficțional.~~
- Cuvinte-cheie, idee principală, idee secundară, temă.
- Modurile de expunere: narațiune, descriere (autoportret, portret, tablou), dialog, ~~aplicativ: construcția textului (părți, capitole); raport incipit – final; discursul narativ și semnificațiile acestuia; narativul ficțional (literar și nonliterar): narațiunea care combină textul și imaginea (banda desenată); narativul nonficțional.~~
- Discursul liric și textul versificat: text liric/text versificat; relația conținut – formă (discurs liric/discurs narativ în versuri – narativ literar în versuri); autor/voce lirică; versificație (măsură, tipuri de rimă; figuri de stil: epitetul, metafora); ~~aplicativ: construcția textului liric – compoziția textului (părți, strofă, vers), imaginea poetică și tabloul, discursul liric și semnificațiile acestuia; versificație: versul liber.~~
- ~~Aplicativ: discursul dramatic – rolul dialogului; personaj dramatic; indicații scenice; text dramatic; construcția textului dramatic (părți, scene, acte); narațiunea în text dramatic; semnificațiile acestuia; narativul ficțional (literar și nonliterar): narațiunea care combină textul și imaginea (banda desenată); narativul nonficțional.~~
- ~~Textul explicativ: textul continuu, discontinuu, multimedial; textul argumentativ (structură narativă, structură argumentativă); textul științific.~~

Redactare

- Etapele scrierii: generarea ideilor, planificarea, scrierea, revizia, redactarea ciornei pe baza planului, încadrarea în subiect, rescrierea textului pentru a-i da coerență și claritate, pentru a nuanța ideile, corectarea greșelilor; părțile textului: introducere, cuprins, încheiere; paragrafe; organizarea unui text în funcție de situația de comunicare; prezentarea textului: scrisul de mână, așezarea în pagină.
- Planul simplu, planul dezvoltat de idei; relatarea; transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă; povestirea; rezumatul.
- Structuri textuale: secvențe de tip narativ, ~~aplicativ: construcția textului (părți, capitole); raport incipit – final; discursul narativ și semnificațiile acestuia; narativul ficțional (literar și nonliterar): narațiunea care combină textul și imaginea (banda desenată); narativul nonficțional.~~ descriptiv, dialogal; integrarea părților; modalități de exprimare a preferințelor și a opiniilor.
- Stil: corectitudinea gramaticală, respectarea convențiilor ortografice și de punctuație, proprietatea termenilor, puritatea și adecvarea situațională; claritate, concizie, varietate.
- Semnele de punctuație și de ortografie.

Elemente de construcție a comunicării

Nivel sintactico-morfologic

- Enunțul: propoziția și fraza: ~~aplicativ: organizarea structural-ierarhică a enunțului; lungimea enunțului; precizie și ambiguitate; construcția textului (părți, capitole); raport incipit – final; discursul narativ și semnificațiile acestuia; narativul ficțional (literar și nonliterar): narațiunea care combină textul și imaginea (banda desenată); narativul nonficțional.~~ propoziția simplă, propoziția dezvoltată, fraza; exprimarea afirmativă, negativă; exprimarea enunțiativă, interogativă, exclamativă; exprimarea unor acțiuni, stări, existențe sigure, dorite, posibile; exprimarea unui îndemn, a unei porunci etc.; exprimarea asertivă (aprobare, dezaprobare, avertizare, formulare de cereri); exprimarea sentimentelor; exprimarea argumentativă, persuasivă; ~~aplicativ: organizarea structural-ierarhică a enunțului; lungimea enunțului; precizie și ambiguitate; construcția textului (părți, capitole); raport incipit – final; discursul narativ și semnificațiile acestuia; narativul ficțional (literar și nonliterar): narațiunea care combină textul și imaginea (banda desenată); narativul nonficțional.~~ raporturile de coordonare și de subordonare în propoziție și în frază; propoziția principală/propoziția secundară; propoziția regentă/elementul regent; ~~aplicativ: organizarea structural-ierarhică a enunțului; lungimea enunțului; precizie și ambiguitate; construcția textului (părți, capitole); raport incipit – final; discursul narativ și semnificațiile acestuia; narativul ficțional (literar și nonliterar): narațiunea care combină textul și imaginea (banda desenată); narativul nonficțional.~~
- Textul: coeziunea sintactică (conectorii pragmatici), coerența semantică (concordanța timpurilor), scopul comunicativ; topica în propoziție și în cadrul grupurilor sintactice.
- Exprimarea unei acțiuni, stări și existențe – verbul: modul indicativ (timpurile prezent, imperfect, perfect compus și viitor literar; verbe „a avea”, „a vrea” – exersarea contextuală a valorilor predicative, auxiliare); ~~aplicativ: organizarea structural-ierarhică a enunțului; lungimea enunțului; precizie și ambiguitate; construcția textului (părți, capitole); raport incipit – final; discursul narativ și semnificațiile acestuia; narativul ficțional (literar și nonliterar): narațiunea care combină textul și imaginea (banda desenată); narativul nonficțional.~~ aplicativ: verbul „a fi” (exersarea contextuală a valorii predicative și auxiliare); verbul în propoziție: predicat verbal și nominal (verbe copulative „a fi”, „a deveni”, „a ieși”, „a ajunge”, „a se face”, „a rămâne”); modul imperativ (afirmativ și negativ); modul conjunctiv, timpurile prezent și perfect; modul condițional-optativ, timpurile prezent și perfect; moduri personale și nepersonale; ~~aplicativ: organizarea structural-ierarhică a enunțului; lungimea enunțului; precizie și ambiguitate; construcția textului (părți, capitole); raport incipit – final; discursul narativ și semnificațiile acestuia; narativul ficțional (literar și nonliterar): narațiunea care combină textul și imaginea (banda desenată); narativul nonficțional.~~

- Denumirea timpului trecut (indicativ -- perfect simplu și mai-mult-ca-perfect).
- Denumirea obiectelor, a ființelor și a fenomenelor naturii -- substantivul: substantivul comun și propriu; genul și numărul substantivului; articularea substantivului (articolul hotărât, articolul nehotărât, articolul posesiv-genitiv); cazurile substantivului; substantivul în propoziție -- subiect (simplu/multiplu), nume predicativ, atribut substantival, complement direct, complement indirect, complementul circumstanțial de loc, complementul circumstanțial de timp, complementul circumstanțial de mod, complementul circumstanțial de cauză.
- Expresia obiectului direct, indirect și a circumstanțelor -- prepoziția, locuțiunea prepozițională.
- Expresia persoanei -- pronumele personal (persoana, genul și numărul; formele accentuate și neaccentuate); expresia politeții -- pronumele de politețe; forme pronominale pentru exprimarea posesiei, a depărtării, a identității, a diferențierii și a ne-identității; pronumele demonstrative; expresia reflexivității; pronumele reflexive; exprimarea posesiei -- pronumele posesive; exprimarea negației -- pronumele interogative; exprimarea relației -- pronumele relative; exprimarea egalității -- pronumele comparative; alte forme de substituție a substantivului -- pronumele nehotărâte, pronumele hotărâte, pronumele în propoziție -- subiect, nume predicativ cu verbul „a fi”; atribut pronominal; complement direct, complement indirect, complementul circumstanțial de loc, circumstanțial de timp, circumstanțial de mod, circumstanțial de cauză, complement circumstanțial de scop.
- Expresia cantității și a ordinii -- numeralul: numeralul cardinal, numeralul ordinal, numeralul colectiv; numeralul fracțional; numeralul distributiv; numeralul proporțional.
- Expresia însușirilor -- adjectivul; genul și numărul adjectivului; acordul adjectivului cu substantivul determinat; topica adjectivului; adjective variabile și adjective invariabile; adjectivul în propoziție: atribut adjectival, nume predicativ cu verbul „a fi”; articularea (articolul demonstrativ); comparativ; forme ale superlativului.
- Expresia coordonatelor acțiunii -- spațiu, timp, modalitate (adverbul, locuțiunea adverbială); adverbul de loc, de timp și de mod; exprimarea interogației -- adverbele interogative; gradul de comparație; expresia afirmativității -- pronumele afirmative; exprimarea negației -- adverbele negative; exprimarea condiționalității -- adverbele condiționale; exprimarea modalității -- adverbele modale; exprimarea probabilității -- adverbele probabilitate.
- Expresia acțiunilor și a stărilor din natură -- interjecția, interjecția predicativă.
- Expresia raporturilor de coordonare și subordonare -- conjuncția, conjuncțiile coordonatoare, conjuncțiile subordonatoare; locuțiunile conjuncționale.

Nivelul semantico-lexical

- Vocabularul limbii române; cuvântul – unitatea de bază a vocabularului; formă și conținut; sensul propriu și sensul figurat; sinonime; antonime; omonime; polisemie; *aplicativ: arhaisme; regionalisme; neologisme; împrumuturile; categorii semantice (contextualizare/ recontextualizare); paronimele frecvente; ~~deosebită~~ dinamica vocabularului – normă/abatere de la normă; câmpul lexico-semantic; mijloace interne de îmbogățire a vocabularului; *aplicativ: sufixele diminutive și augmentative**

Nivelul fonetic

- Sunetul și litera: corespondența dintre ele; reguli de despărțire a cuvintelor în silabe; *aplicativ: scrierea corectă a cuvintelor care conțin diftong, triftong, hiat*; accentul; alfabetul limbii române; vocale și consoane; punctuația la sfârșitul propozițiilor; relația dintre intonație, topică și punctuație; alte convenții grafice: scrierea cu majuscule.

Elemente de interculturalitate

- Cartea – obiect cultural; valori promovate în cultura română, maternă, universală (literatura, arta, tradițiile și obiceiurile); oameni și fapte: valori promovate în cultura română, maternă, universală.

Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice.